

Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden (BMGN) jrg. 1988, nr. 1

J. L. van der Pauw, *Coremans de Rapaljaan. Opkomst en ondergang van L. G. A. Coremans en zijn Rapaille Partij* (Rotterdam: Donker, 1986, 108 blz., f19,50, ISBN 90 6100 255 9).

In 1947 vroeg het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, in verband met een onderzoek naar de voorgeschiedenis van het fascisme in Nederland, aan de zestigjarige heer Coremans zijn herinneringen op papier te zetten. Hij was immers tussen 1923 en 1927 lid geweest van de gemeenteraad van Rotterdam voor de zogenaamde Rapaille Partij, die zich had gemanifesteerd als felle opposant van het algemeen kiesrecht. Coremans reageerde gestoken: 'Wij waren vrije socialisten. Wie heeft U zoo vals voorgelicht'? Van valse voorlichting was geen sprake, zij het dat het wat al te eenvoudig is de Rapaille Partij eenvoudig in te delen bij de eerste fascistische golf in Nederland. In 1923 had de beruchte Alfred Haighton (op eigen initiatief) een verkiezingsadvertentie voor de Rapaille Partij betaald. Een jaar later waren er contacten met het Verbond van Actualisten, waar Coremans wel niet veel mee te maken wilde hebben, maar er zich ook niet vreselijk duidelijk van distantieerde.

Meer in het algemeen kan geconstateerd worden dat fascistische groepen en delen van de linkse beweging een overeenkomstige afkeer hadden van de toenmalige democratie en bovenal van SDAP en NVV. Coremans had zeer weinig waardering voor 'het christelijk gespuis', maar voor de sociaal-democraten nog wat minder: 'zigeuners'. De communisten zag hij overigens waarschijnlijk als de ergsten: 'ploerten'. Op deze wijze konden de erfgenamen van Domela Nieuwenhuis soms aantrekkelijke bondgenoten zijn van fascistische groepen, zoals omgekeerd Coremans enige waardering kon hebben voor Mussolini, die parlement en gemeenteraden had weggejaagd. Dat neemt overigens niet weg dat Coremans niets wilde weten van de NSB (en ook allerminst inging op de avances van deze partij, die in 1940 van hem een officiële 'voorloper' wenste te maken) en in de oorlog luid en duidelijk 'die rotmoffen' vervloekte.

Dit boekje is een met veel sympathie geschreven biografie, waarin het niet al te overvloedige materiaal over Coremans en zijn partij zorgvuldig bij elkaar is gebracht. De auteur heeft zich hoofdzakelijk beperkt tot descriptie; zijn analyse is er vooral op gericht Coremans te ontdoen van het odium te behoren tot de voorgeschiedenis van het fascisme. In een nawoord volgt Van Schendelen dit oordeel, door sterk de nadruk te leggen op het feit, dat Coremans behoorde tot een type politicus dat altijd optreedt als de magistraten meer pretenties dan prestaties vertonen: de politieke nar. Voor een deel is dat zeker waar, zij het dat dit een wat abstracte, tijdloze verklaring is. Het maakt immers allerminst overbodig nader te analyseren, wat dan wel precies die pretenties en prestaties waren. Bovendien verduistert een dergelijke verklaring juist een essentieel punt in de stroom van 'critiek der democratie': waarom richtte de meubelmaker Coremans en zijn veelal proletarische aanhangers zich juist zo tegen de links-georganiseerde arbeidersbeweging, die zo aantoonbaar de belangen van deze groep heeft bevorderd. Wellicht is de disciplinering van het gedrag, door de moderne arbeidersbeweging als prijs voor de vooruitgang geveegd, hen te veel geweest. Sociaal-democraten werden zo met een breed gebaar op één hoop geveegd met confessionelen, elites, conservatieven en wat men maar voor ergs kon verzinnen. Zoals Coremans eens zei: 'Alles draait om orde en tucht, of het systeem nu christelijk of sociaaldemocratisch is'.

P. de Rooy